



RAPPORTAGE ANALYSE IMPLEMENTATIEPLANNEN TAAL EN REKENEN MBO

Ede/Hoorn, november 2010
drs. Jacqueline de Schutter
drs. Fieke Raaijmakers

INHOUDSOPGAVE

blz.

1.	INLEIDING.....	4
2.	DE WERKWIJZE	5
3.	HET ALGEMENE BEELD	6
4.	DE RESULTATEN.....	9
5.	HET VERVOLG	18
	BRONNEN	21
	BIJLAGE 1 ANALYSEFORMAT	22
	BIJLAGE 2 FORMAT VOOR INDIVIDUELE TERUGKOPPELING	27
	BIJLAGE 3 ALGEMENE RESULTATEN.....	31
	BIJLAGE 4 OVERZICHT VAN DE INSTELLINGEN.....	36
	BIJLAGE 5 FORMAT VOOR HET INHOUDELIJK VERSLAG	37

1. INLEIDING

Aanleiding

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) wil samen met onderwijsinstellingen de taal- en rekenvaardigheden van deelnemers in alle onderwijssectoren verbeteren. Een goede beheersing van de Nederlandse taal en het rekenen helpt deelnemers immers bij het volgen van onderwijs, bij de doorstroom naar vervolgopleidingen en om te functioneren als burger.

Taal- en rekenbeheersing zijn voor verbetering vatbaar. In vergelijking met andere landen presteren Nederlandse onderwijsdeelnemers op dit gebied weliswaar nog steeds vrij goed, maar onderzoek wijst uit dat de taal- en rekenbeheersing in Nederland de afgelopen drie jaar wel slechter zijn geworden.

Referentiekader taal en rekenen

Eén van de belangrijkste maatregelen om het taal- en rekenniveau van onderwijsdeelnemers te verhogen, is de invoering van een Referentiekader Nederlandse taal en rekenen (kortweg: 'Referentiekader'). Het Referentiekader is ontwikkeld door de commissie Meijerink en is in mei 2010 door de Tweede Kamer aanvaard.

Met behulp van het Referentiekader is wettelijk vastgelegd wat onderwijsdeelnemers op bepaalde momenten in hun schoolloopbaan moeten kennen en kunnen op het gebied van taal en rekenen. Deze eenduidige vastlegging schept een gemeenschappelijke 'taal', die het onderwijs helpt de aansluiting tussen de verschillende onderwijssectoren te verbeteren.

Regeling intensivering Nederlandse taal en rekenen mbo

Speciaal voor het mbo is er de 'Regeling intensivering Nederlandse taal en rekenen mbo' (kortweg: 'Regeling'). Die voorziet in een aanvullende bekostiging van activiteiten die gericht zijn op structurele verbetering van taal- en rekenvaardigheden van deelnemers. Op grond van de Regeling komt in de periode van 2010 tot 2013 ruim 50 miljoen euro per jaar beschikbaar voor het mbo.

Mbo-instellingen die voor deze extra financiering in aanmerking willen komen, hebben voor 1 april 2010 een implementatieplan gediend. Daarin staat in ieder geval hoe de instelling het taal- en rekenbeleid wil ontwikkelen, aan welke activiteiten ze het extra geld wil besteden en hoe ze gaat meten welke effecten de extra activiteiten hebben op de taal- en rekenvaardigheden van deelnemers.

De mbo-instelling kan zelf bepalen met welke activiteiten ze het taal- en rekenniveau van deelnemers wil verbeteren. Het kan bijvoorbeeld gaan om aanpassingen in de didactiek en pedagogiek, toetsing van deelnemers, extra taal- en rekenlessen, nieuwe of aangepaste faciliteiten of professionalisering van docenten en andere functionarissen. Ook kan de instelling zelf besluiten hoe ze de activiteiten wil faseren en hoe ze de middelen over de activiteiten wil verdelen.

Gedurende de looptijd van de Regeling (2010-2013) leggen instellingen die er gebruik van maken verantwoording af over de besteding van de extra middelen. Die financiële verantwoording maakt deel uit van het jaarverslag (zie ook paragraaf 5.5).

Activiteiten Steunpunt taal en rekenen mbo rondom de implementatieplannen
Het Steunpunt taal en rekenen mbo heeft mbo-instellingen op meerdere manieren ondersteund bij het opstellen van hun implementatieplan.

Zo stelde het Steunpunt een servicedocument op met de belangrijkste punten uit de Regeling en informeerde het onderwijsinstellingen over de implementatieplannen tijdens een speciale 'Flitsbijeenkomst' (20 november 2009) en andere bijeenkomsten en netwerken die het (mede) organiseert.

Tevens liet het Steunpunt twee instrumenten ontwikkelen om instellingen te helpen bij het schrijven van de plannen. Het eerste instrument, het ICO taal en rekenen mbo, is een systeem op het internet dat helpt de plannen op een systematische en inzichtelijke manier uit te werken, het beleid te monitoren en verbeterpunten door te voeren. Het tweede instrument is een door CINOP ontwikkelde handreiking met een uitgebreide voorbeeldinhoudsopgave, toelichtingen en voorbeelden.

Ook ontvingen alle instellingen die een plan indienden, individuele feedback. In deze terugkoppeling werd het plan van de school op een aantal punten vergeleken met het gemiddelde van alle ingediende plannen.

Tot slot konden onderwijsinstellingen ook met hun eventuele vragen bij het Steunpunt terecht. Instellingen bleken vooral vragen te stellen over de vorm en de procedure, veel minder over de inhoud. De meest gestelde vragen werden op de website van het Steunpunt gezet en vragenstellers kregen vanzelfsprekend ook rechtstreeks antwoord.

Leeswijzer

Om een goed beeld te krijgen van de (voorgenomen) activiteiten van mbo-instellingen om het taal- en rekenniveau van hun deelnemers te verbeteren, heeft het Steunpunt van het ministerie van OCW de opdracht gekregen een analyse te maken van de ingediende implementatieplannen. In nauw overleg en samenwerking met het Steunpunt is de analyse uitgevoerd door Van Beekveld en Terpstra. De resultaten van deze analyse - van in totaal 65 ingediende implementatieplannen - vindt u in hoofdstuk 4 van deze rapportage.

Voorafgaand aan dit resultatenoverzicht gaat het volgende hoofdstuk eerst in op de werkwijze bij de analyse. En in hoofdstuk 3 worden een aantal opvallende resultaten van de analyse uitgelicht. Het laatste hoofdstuk van deze rapportage (hoofdstuk 5) behandelt het vervolgtraject.

2. DE WERKWIJZE

Inleiding

De implementatieplannen taal en rekenen geven waardevolle informatie over het beleid van de betreffende onderwijsinstellingen. Een vergelijkende analyse van alle plannen verschaft een landelijk beeld van het taal- en rekenbeleid in het mbo en de activiteiten die daarbinnen ondernomen worden.

Het Steunpunt gebruikt dit landelijke beeld als referentiekader bij de terugkoppeling over individuele plannen aan de mbo-instellingen. De onderzoeksresultaten geven het Steunpunt bovendien belangrijke informatie over wat de beschreven beleidsontwikkelingen en geplande activiteiten betekenen voor de behoefte aan ondersteuning. In hoofdstuk vijf wordt hier nader op ingegaan. Tot slot is de analyse ook benut om een selectie te maken van interessante (onderdelen van) plannen. Die selectie wordt eind 2010 gebundeld in een bloemlezing.

Ten behoeve van de analyse van de implementatieplannen en de terugkoppeling aan individuele onderwijsinstellingen is gebruik gemaakt van twee formats: een voor de analyse en een voor de terugkoppeling.

Kwantitatieve en kwalitatieve analyse

Om de implementatieplannen zo efficiënt en objectief mogelijk te analyseren, is gebruik gemaakt van het analyseformat in bijlage 1. Dit format biedt niet alleen ruimte aan kwantitatieve, maar ook aan kwalitatieve elementen. De analyse moest immers niet alleen een kwantitatief beeld opleveren, maar ook als basis dienen voor individuele, kwalitatieve feedback aan onderwijsinstellingen.

Kwantitatieve informatie is af te leiden uit de vragen in het format die beantwoord worden door een score (ja/nee; altijd/vaak/soms/nooit). Ook is bijvoorbeeld geteld hoeveel activiteiten zich op taal- en/of rekenbeleid richten. De toelichtingen op de scores leveren juist kwalitatieve informatie op.

Terugkoppeling aan de instellingen

Ook voor de individuele terugkoppeling aan onderwijsinstellingen is - op basis van de analyseresultaten - een format ontwikkeld (zie bijlage 2). Naast deze op maat gesneden terugkoppeling kregen de instellingen een algemeen overzicht van de analyseresultaten (zie bijlage 3).

3. HET ALGEMENE BEELD

Inleiding

Veel implementatieplannen (44 van de 65) bevatten uitstekende voorbeelden van (te ontwikkelen) taal- en rekenbeleid of taal- en rekenactiviteiten. Soms betreft dat al lopende activiteiten, die heel concreet zijn. In andere gevallen gaat het om ideeën waarvan de haalbaarheid nog moet worden onderzocht. Eind 2010 verschijnt een bloemlezing van een selectie van de goede voorbeelden uit de implementatieplannen.

Specifieke voorbeelden komen in dit hoofdstuk niet aan de orde. Wel wordt hier een thematische beschrijving gegeven van een aantal opvallende analyseresultaten die bepalend zijn voor het algemene beeld. Een compleet overzicht van analyseresultaten staat in hoofdstuk vier.

Algemeen

Aan de meeste plannen kun je zien dat de instelling veel aandacht heeft besteed aan het opstellen van het plan en het ontwikkelen van taal- en rekenbeleid. Binnen veel instellingen heeft hierover intern overleg plaatsgevonden tussen verschillende groepen medewerkers.

Soms is het begin van de plannen beter uitgewerkt dan het einde. Het lijkt er op dat de betreffende instellingen enthousiast aan hun implementatieplannen zijn begonnen, maar daarbij verrast werden door de deadline van 1 april 2010.

Inhoudelijk valt op dat veel instellingen (gaan) werken aan de hand van de zogeheten drieslag (zie kader).

Drieslag

De drieslag wordt beschreven in het boek 'Drieslag Taal, Praktijkboek Taalbeleid Nederlands in het mbo' van MBO 2010 (2009). De kerngedachte van de drieslag is dat integrale taal- en rekenontwikkeling zich manifesteert op drie terreinen tegelijkertijd:

1. taalontwikkeling in vaklessen en op stage: intensieve taal- en rekenontwikkeling door veel activiteiten (lees-, schrijf-, mondelinge en rekenactiviteiten) die in alle lessen en op de werkplek uitgevoerd worden;
2. ondersteunende taal- en rekenlessen: cursorisch aanbod, instructie over de taal- en rekenregels;
3. maatwerk en remediërende ondersteuning: individuele ondersteuning voor deelnemers die dit nodig hebben.

Specifieke doelgroepen

De analyse van de implementatieplannen heeft onder meer in kaart gebracht of instellingen activiteiten (gaan) organiseren voor specifieke doelgroepen (deelnemers en medewerkers).

Ruim een derde van de implementatieplannen (23 van de 65) bevat specifieke activiteiten voor deelnemers met een beperking. Veelal gaat het hierbij om deelnemers met dyscalculie of dyslexie. Minder aandacht is er voor deelnemers die taalzwak zijn (door bijvoorbeeld hun etnische achtergrond). Veel instellingen richten echter wel voorzieningen in (zoals een taal- en reken centrum), die ingezet kunnen worden voor specifieke doelgroepen.

Activiteiten die specifiek zijn gericht op BBL-deelnemers en deelnemers niveau 1 komen slechts in een beperkt aantal plannen voor. Misschien komt dat doordat instellingen er nog geen beeld van hebben hoe ze deze deelnemers op het gewenste niveau kunnen krijgen. Enkele instellingen maken hierover een opmerking in hun plan en zijn op zoek naar een

oplossing voor dit probleem. Instellingen die wel specifieke activiteiten ontwikkelen voor BBL-deelnemers, noemen bijvoorbeeld dat ze willen onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor leren op afstand en voor het aanbieden van taal- en rekenlessen in de avonduren.

De ontwikkelingsfase van het taal- en rekenbeleid

Er bestaan grote verschillen tussen instellingen als het gaat om de ontwikkelingsfase van het taal- en rekenbeleid. Binnen de instellingen is er een verschil tussen de fase van het taal- en het rekenbeleid.

Taalbeleid

Ruim de helft van de instellingen heeft al een langer lopend taalbeleid. Zij zijn doorgaans het verst in het denken over taalbeleid en de activiteiten die ze willen ondernemen.

De overige instellingen zijn pas onlangs met taalbeleid begonnen. Zij hadden veelal wel een structuur opgezet, maar waren nog niet aan de invulling toegekomen. Het implementatieplan was voor hen een stimulans om dit verder uit te bouwen.

Enkele instellingen hebben nog geen expliciet taalbeleid ten tijde van het opstellen van het implementatieplan. Zij schrijven in hun plannen dat zij als eerste activiteit het beleid willen ontwikkelen en de activiteiten verder willen uitwerken.

Rekenbeleid

In tegenstelling tot het taalbeleid bestaat het rekenbeleid bij de meeste instellingen nog niet of slechts kort. De plannen wekken de indruk dat instellingen de ontwikkeling van rekenbeleid lastiger vinden dan de ontwikkeling van taalbeleid. Misschien verklaart dat ook dat in de meeste plannen eerst het taalbeleid en daarna het rekenbeleid aan de orde komt. Bovendien is de uitwerking van het taalbeleid in de meeste plannen concreter dan die van het rekenbeleid.

In een aantal implementatieplannen bestaat een opvallende gelijkens tussen het taal- en het rekendeel. Het lijkt alsof sommige instellingen het deel over taal gekopieerd hebben naar het rekendeel, waarbij ze alleen 'taal' vervangen hebben door 'rekenen'. Behalve de naar verhouding prille ontwikkelingsfase van het rekenbeleid kan tijdsdruk hierbij een rol hebben gespeeld.

Centraal/decentraal

De omvang van instellingen lijkt bepalend voor de mate van centralisatie van activiteiten.

Grotere instellingen hebben doorgaans centrale kaders ontwikkeld en laten ruimte voor nadere invulling op decentraal niveau. De decentrale invulling wordt in een aantal gevallen vervaardigd in deelplannen, die overigens bij sommige instellingen inhoudelijk sterk op elkaar lijken. Er zijn ook instellingen die een aantal activiteiten centraal vorm geven en een aantal decentraal.

In kleinere instellingen liggen het centrale en decentrale niveau dicht bij elkaar. De activiteiten in hun implementatieplannen vallen doorgaans onder het centrale beleid.

Veel voorkomende activiteiten

Sommige activiteiten komen in het merendeel van de implementatieplannen voor. De meeste instellingen gaan bijvoorbeeld zorgen voor vernieuwing van de taal- en rekendidactiek en een betere inbedding van taal en rekenen in de totale opleiding. Datzelfde geldt voor het aanbieden van (meer) taal- en/of rekenlessen, het inrichten van een taal- en/of rekencentrum en het opzetten van een taal- en/of rekenvolgsysteem.

De meeste instellingen gaan bij hun deelnemers meten wat de beginsituatie is inzake de taal- en rekenvaardigheden. Ook meten zij de voortgang met betrekking tot de taal- en rekenvaardigheden en de eindresultaten. Hierbij worden zowel door de overheid beschikbaar gestelde of nog te stellen toetsen (met name de diagnostische toetsen van Cito en de pilot- en voorbeeldexamens) als eigen en ingekochte toetsen ingezet.

In veel plannen staan activiteiten die betrekking hebben op de scholing van taal- en rekendocenten, taal- en rekencoaches en beroepsvakdocenten. Veel instellingen zijn van plan om naast taal- en rekendocenten ook taal- en rekencoaches aan te stellen. Een aantal plannen bevat daartoe ook de profielen of functie-eisen.

Samenwerking met ketenpartners

De meeste implementatieplannen zijn intern georiënteerd en besteden betrekkelijk weinig aandacht aan ketenpartners (vmbo, hbo en BPV-bedrijven). Toch is een aantal instellingen van plan om in de regio te gaan samenwerken met het toeleverend onderwijs om een doorlopende leerlijn taal en rekenen te creëren en een warme overdracht mogelijk te maken. Een enkele instelling wil actief gaan communiceren met het bedrijfsleven.

4. DE RESULTATEN

Inleiding

Dit hoofdstuk bevat de resultaten van de kwantitatieve analyse van de implementatieplannen. Voordat de resultaten worden beschreven, is een tweetal kanttekeningen op zijn plaats.

Ten eerste blijken de plannen inhoudelijk en qua vorm sterk uiteen te lopen. Sommige instellingen hebben een heel omvangrijk plan met vele activiteiten, terwijl anderen zich beperken tot de beschrijving van enkele activiteiten. Ook met betrekking tot het type activiteiten verschillen de plannen onderling aanzienlijk. De omvang van de onderwijsinstellingen en de ontwikkelingsfase van hun taal- en rekenbeleid blijken sterk bepalend voor de omvang, vorm en inhoud van de plannen.

Dat de plannen in veel opzichten zo sterk verschillen, leidt er onvermijdelijk toe dat soms ‘appels’ met ‘peren’ worden vergeleken. Daarom zeggen de analyseresultaten weinig over de kwaliteit van de plannen. Ze geven (conform de opdracht van het Steunpunt taal en rekenen mbo) wel een goede indruk van de algehele stand van zaken met betrekking tot de beleidsontwikkeling.

Een tweede kanttekening heeft betrekking op het analyseformat zelf. Niet alle elementen van het analyseformat zijn terug te vinden in alle implementatieplannen. Dat komt doordat het analyseformat meer onderwerpen bevat dan de regeling. Aan instellingen is dus niet expliciet gevraagd om alle onderdelen van het format te beschrijven. Voorbeelden van onderdelen die wel in het analyseformat stonden, maar niet in alle plannen terugkwamen, zijn de mate van (de)centralisatie van het beleid en de aansluiting tussen de beginsituatie en de activiteiten. Om dit probleem te ondervangen moest soms ‘tussen de regels door’ gelezen worden. Overigens bevatten de plannen wel alle voorgeschreven onderdelen vanuit de regeling, hoewel soms zeer summier.

Algemeen

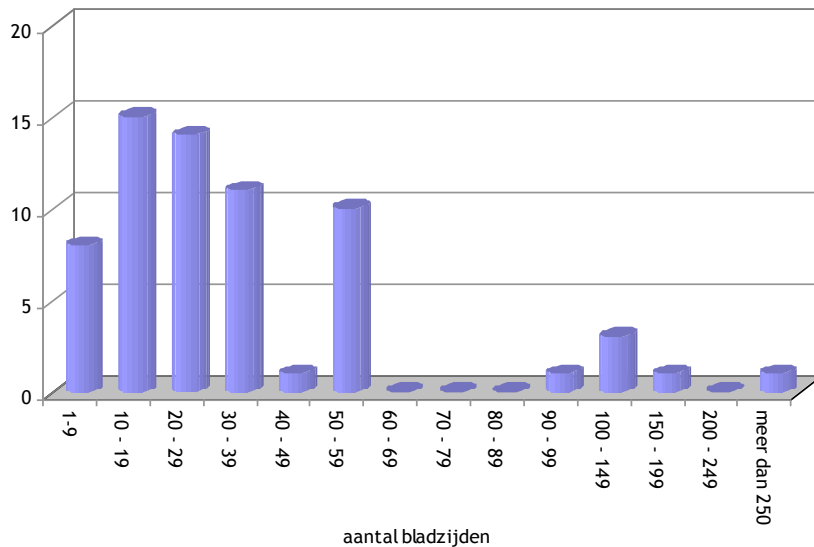
De instellingen

In totaal maakten 65 instellingen van de mogelijkheid gebruik om een implementatieplan in te dienen (zie bijlage 4). Van deze instellingen worden er 64 bekostigd door de overheid.¹

Omvang plannen

De omvang van de ingediende implementatieplannen loopt sterk uiteen, van slechts één A4'tje tot wel 271 pagina's. Gemiddeld telt een implementatieplan (inclusief bijlagen) 37 pagina's. Figuur 1 biedt een grafische weergave van de spreiding van de omvang van de plannen.

¹ Eén instelling komt niet in aanmerking voor de beschikbaar gestelde middelen, maar wil wel graag aan de slag met taal- en rekenbeleid. De instelling heeft het Steunpunt taal en rekenen mbo om feedback gevraagd op haar implementatieplan. Het Steunpunt heeft dit verzoek ingewilligd en het implementatieplan meegenomen in de analyse.



Figuur 1: omvang van de implementatieplannen

Handreikingen

Ruim twee derde van de mbo-instellingen heeft bij het opstellen van de implementatieplannen een van de handreikingen gebruikt die het Steunpunt liet ontwikkelen. Veertien instellingen gebruikten herkenbaar het ICO-systeem en 32 kozen zichtbaar voor de handreiking van CINOP (zie paragraaf 1.4).

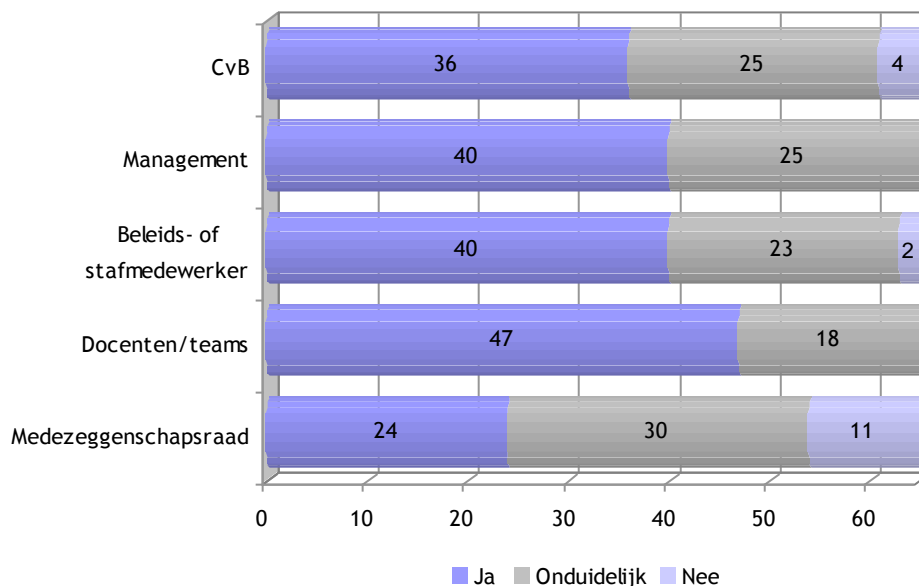
De ontwikkeling van taal- en rekenbeleid

Betrokkenen partijen

Er is veel variatie in de manier waarop betrokken medewerkers in de onderwijsinstellingen een rol speelden bij de ontwikkeling van het taal- en rekenbeleid, inclusief de keuze van activiteiten. In de meeste onderwijsinstellingen die een plan indienden, dachten betrokkenen samen na over de ontwikkeling van het taal- en rekenbeleid. Vooral taal- en rekendocenten, managers en beleids- en stafmedewerkers, maar ook leden van het College van Bestuur en de medezeggenschapsraad: allemaal droegen ze hun steentje bij. Per groep wordt in figuur 2 weergegeven bij hoeveel plannen ze een rol speelden.

De manier waarop de betrokkenen een rol speelden, varieert. Zo kwamen veel medezeggenschapsraden bijvoorbeeld pas in een laat stadium in beeld. Hoewel sommige medezeggenschapsraden ook betrokken waren tijdens de daadwerkelijke ontwikkeling van het beleid, gebeurde het vaker dat ze pas in de eindfase van het proces werden betrokken, wanneer hun het plan ter instemming of advisering werd voorgelegd.

Veel mbo-instellingen richtten voor de ontwikkeling en/of uitvoering van het implementatieplan een speciale werkgroep of projectgroep in. Uit de plannen bleek niet altijd welke functie de personen in deze groepen hebben.



Figuur 2: partijen die betrokken zijn geweest bij de ontwikkeling van het taal- en rekenbeleid zoals opgenomen in de implementatieplannen

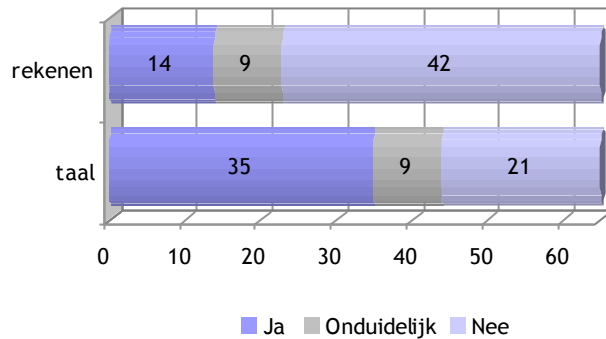
De mate van centralisatie

In hoeverre het taal- en rekenbeleid centraal en/of decentraal wordt ontwikkeld verschilt per school. Dit lijkt sterk samen te hangen met de omvang van de betreffende instelling (zie paragraaf 3.5).

Bij 23 van de 65 instellingen gaat het om centraal beleid ter verbetering van het taal- en rekenniveau van deelnemers. Bij één instelling is sprake van een volledig decentrale aanpak. Bij de meerderheid van de instellingen (namelijk 39 van de 65) is er sprake van een combinatie van centraal en decentraal beleid. Twee implementatieplannen bevatten onvoldoende informatie om hierover een uitspraak te doen.

Nieuw beleid of voortbouwen op bestaand beleid

Ruim de helft van de mbo-instellingen die een implementatieplan hebben ingediend, heeft al langer een specifiek taalbeleid. De ontwikkeling van een rekenbeleid daarentegen staat bij veel instellingen nog in de kinderschoenen. De verschillen tussen het taal- en rekenbeleid blijken uit figuur 3. Deze figuur toont voor zowel het taal- als het rekendeel van de implementatieplannen hoeveel instellingen ofwel voortbouwen op bestaand beleid ofwel nieuw beleid ontwikkelen. Uit een deel van de plannen was niet op te maken of de betreffende instellingen al over een specifiek taal- en rekenbeleid beschikten.



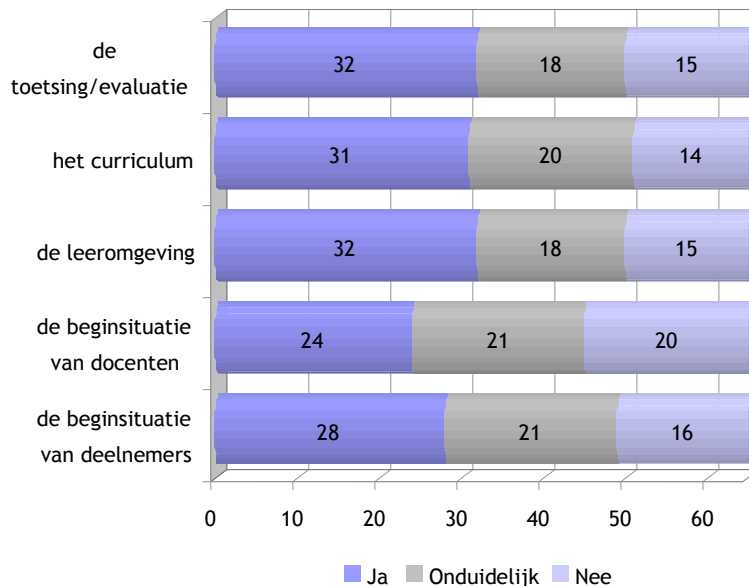
Figuur 3: bouwen het plan en de activiteiten voort op bestaand beleid

Een aantal instellingen heeft nog geen implementatieplan dat is uitgewerkt in concrete onderwijsactiviteiten. Zij hebben de eerste planperiode nodig voor activiteiten die gericht zijn op de ontwikkeling en uitwerking van het taal- en rekenbeleid.

De uitgangssituatie

Instellingen die al specifiek taal- en/of rekenbeleid hadden, kennen de actuele stand van zaken beter. Die vormt voor hen de uitgangssituatie, waarop ze de activiteiten in de implementatieplannen laten aansluiten. Figuur 4 laat zien in hoeveel implementatieplannen de activiteiten aansluiten op (een analyse van) de uitgangssituatie. De figuur geeft geen informatie over de verschillen tussen taal- en rekenactiviteiten.

Die verschillen zijn er echter wel. Instellingen hebben de taalvaardigheden van deelnemers veelal beter in beeld dan de rekenvaardigheden en ze hebben dus ook meer zicht op de uitgangssituatie voor het taalbeleid dan voor het rekenbeleid.



Figuur 4: de aansluiting van de activiteiten op (de analyse van) de uitgangssituatie

De evaluatie van het plan en de activiteiten

De meeste instellingen besteden in hun plan aandacht aan (tussentijdse) evaluatie van het plan en de wijze waarop het plan eventueel bijgesteld kan worden. Hoe instellingen echter precies vorm willen geven aan de evaluatie en bijstelling blijft in veel plannen vrij onduidelijk (zie tabel 1).

	Ja	Enigszins	Nee
Is duidelijk hoe het plan geëvalueerd dan wel (tussentijds) bijgesteld gaat worden?	28	32	5

Tabel 1: evaluatie en bijstelling

De activiteiten

Met betrekking tot de activiteiten richt de analyse van de implementatieplannen zich op het aantal, de doelgroepen, de thema's, de onderverdeling in taal- en/of rekenactiviteiten en de beschrijving van relevante elementen. Deze analyse geeft een indicatie van het beleid van mbo-instellingen. Ze zegt niets over de intensiteit, omvang en kosten van de geplande activiteiten.

Een voorbeeld dat dit illustreert is een activiteit waarbij de instelling aangeeft van plan te zijn om twee uur per week extra reken- en/of taalonderwijs te gaan geven aan deelnemers. Deze éne activiteit is enorm groot qua omvang en kosten.

Aantal activiteiten

Tabel 2 geeft een beeld van het aantal activiteiten in de implementatieplannen.

	Aantal
0 tot 19 activiteiten	21
20 tot 39 activiteiten	22
40 tot 59 activiteiten	9
Meer dan 60 activiteiten	13

Tabel 2: het aantal activiteiten

Doelgroepen

In bijna alle implementatieplannen (58 van de 65) staan activiteiten beschreven die zich richten op medewerkers. Scholing voor taal- en rekendocenten (inclusief taal- en rekencoaches) en voor beroepsvakdocenten komt veruit het meeste voor. Minder implementatieplannen bevatten activiteiten gericht op instructeurs en/of onderwijsassistenten (11) en activiteiten gericht op BPV-begeleiders uit het bedrijfsleven (8).

In ongeveer een derde van de plannen staan activiteiten voor deelnemers met een beperking (in veel gevallen dyscalculie en/of dyslexie). De specifieke aandacht voor BBL-deelnemers en deelnemers van niveau 1 is kleiner. Respectievelijk achttien en acht plannen bevatten activiteiten voor deze doelgroepen. Veel instellingen beginnen met activiteiten voor deelnemers van niveau 4.

Thema's

De activiteiten in de implementatieplannen kunnen ook thematisch worden onderverdeeld. Tabel 3 biedt een overzicht van de activiteiten naar thema.

De meeste activiteiten zijn gericht op aanpassingen enerzijds in de didactiek en pedagogiek en anderzijds op de toetsing van deelnemers (beide gemiddeld 10 activiteiten per plan). Bij toetsing gaat het zowel om meting van de beginsituatie (nulmeting), als om meting van de voortgang (tussenmeting) als om meting van de eindresultaten (eindmeting). Hierbij worden zowel door de overheid beschikbaar gestelde of nog te stellen toetsen (met name de diagnostische toetsen van Cito en de pilot- en voorbeeldexamens) als eigen en ingekochte toetsen ingezet.

Ook activiteiten die betrekking hebben op professionalisering van medewerkers op het gebied van didactiek, de inrichting van nieuwe of aanpassing van bestaande faciliteiten (vaak een taal- en rekencentrum) en het creëren van extra onderwijstijd (vaak geven van extra taal- en/of rekenlessen) komen betrekkelijk veel voor.

Relatief weinig aandacht is er voor professionalisering ten aanzien van wet- en regelgeving (b.v. wat houden de Referentieniveaus precies in en waaraan moeten deelnemers wanneer voldoen?). Ook de professionalisering ten aanzien van de taal- en rekenvaardigheden van medewerkers krijgt gemiddeld genomen weinig prioriteit. Toch zet een aantal plannen juist wel stevig in op verbetering van de taalvaardigheid (en in mindere mate de rekenvaardigheid) van docenten. Deze plannen bevatten activiteiten die zijn gericht op toetsing van deze vaardigheden en scholing als blijkt dat docenten beneden de gestelde norm presteren.

Andere activiteiten gericht op intensivering van het taal- en rekenonderwijs (gemiddeld 8 per plan) hebben overwegend betrekking op de projectorganisatie en -coördinatie en/of de verdere ontwikkeling van het beleid.

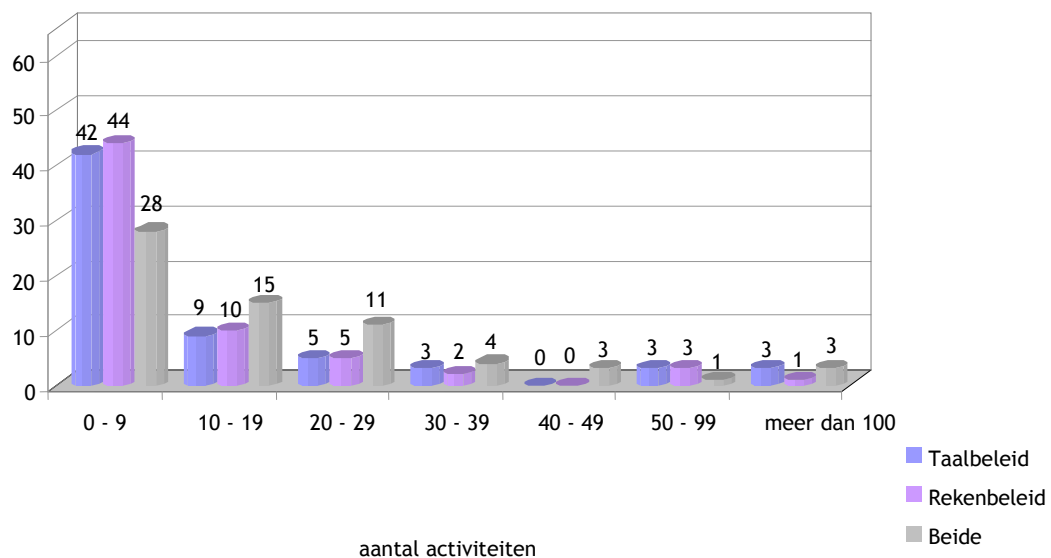
Thema	Gemiddeld	Totaal
Aanpassingen in de didactiek en pedagogiek van de beroepsopleidingen	10,2	662
Toetsing van deelnemers	9,7	633
Professionalisering van docenten en overige functionarissen: didactiek	8,2	536
Nieuwe of aangepaste faciliteiten	6,7	437
Extra onderwijstijd	4,7	308
Professionalisering van docenten en overige functionarissen: eigen taal- en rekenvaardigheden	1,3	87
Professionalisering van docenten en overige functionarissen: wet- en regelgeving	0,9	58
Andere activiteiten gericht op intensivering van taal- en rekenonderwijs	8,1	524

Tabel 3: activiteiten naar thema

Taal, rekenen of beide

De meeste activiteiten passen zowel binnen het taal- als het rekenbeleid (gemiddeld 19 activiteiten per plan). Gemiddeld zestien activiteiten per plan vallen alleen onder het taalbeleid en gemiddeld elf alleen onder het rekenbeleid.

Ongeveer twee derde van de plannen bevat minder dan tien rekenactiviteiten en minder dan tien taalactiviteiten. Dat is af te leiden uit figuur 5, waarin het aantal activiteiten is gecategoriseerd en onderverdeeld in taal- en rekenactiviteiten en activiteiten die binnen zowel taal- als rekenbeleid vallen.



Figuur 5: uitsplitsing activiteiten naar taal, rekenen of beide

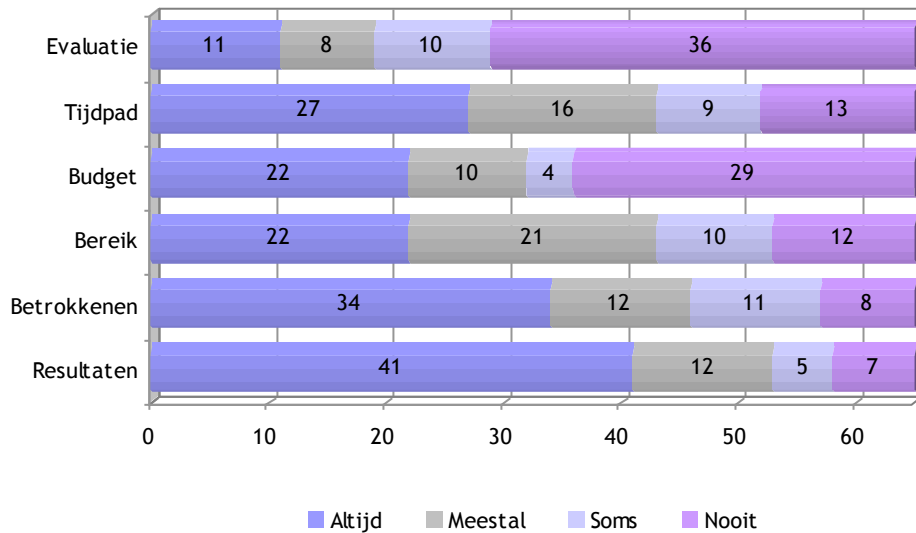
Beschrijving relevante elementen

In een weloverwogen implementatieplan verdient niet alleen de activiteit zelf een beschrijving. Het is ook belangrijk aandacht te besteden aan een aantal andere essentiële elementen, die aangeven in hoeverre activiteiten SMART beschreven zijn. Natuurlijk moet beschreven worden welke - liefst objectief meetbare - resultaten de school met de activiteit voor ogen heeft. Er moet aandacht worden besteed aan het bereik: hoeveel mensen wil je met de activiteit bereiken? En om wie gaat het: deelnemers of medewerkers?

Andere vragen die beantwoord moeten worden, zijn bijvoorbeeld wie er verantwoordelijk is voor de activiteit, wie hem gaat uitvoeren, hoeveel geld ervoor nodig is en hoe dat geld besteed gaat worden. Ook het tijdspad mag niet vergeten worden: wanneer start de activiteit, wanneer eindigt die en wat zijn eventueel belangrijke tussendata. Tot slot is het wenselijk om per activiteit aan te geven hoe deze wordt geëvalueerd.

Niet alle genoemde elementen komen standaard in de implementatieplannen aan de orde. Figuur 6 laat zien in welke mate instellingen deze elementen per activiteit hebben beschreven.

Evaluatie lijkt het slechtst te scoren. Slechts in elf plannen komt dit element bij iedere activiteit ter sprake. Opgemerkt moet echter worden dat in veel plannen de evaluatie weliswaar niet per activiteit, maar wel in algemene zin beschreven wordt.



Figuur 6: de beschrijving van de activiteiten

Het effect op taal- en rekenvaardigheden van de deelnemers

In de vorige paragraaf stond al dat de evaluatie van de resultaten en opbrengsten per activiteit in betrekkelijk weinig plannen aandacht krijgt. Op hoofdlijnen maken de meeste plannen (59) echter wel duidelijk hoe de school de effecten meet van het totaal aan activiteiten op de taal- en rekenvaardigheden van deelnemers.

Om de effecten van de activiteiten te meten, geven 58 onderwijsinstellingen aan de beginsituatie te meten, 56 instellingen verrichten ook een meting van de voortgang en 53 instellingen zeggen de eindresultaten te meten.

5. HET VERVOLG

Inleiding

De analyse van de implementatieplannen heeft de ontwikkeling van het taal- en rekenbeleid binnen mbo-instellingen in beeld gebracht. Met behulp van deze kennis kan het Steunpunt taal en rekenen mbo de komende periode gericht activiteiten aanbieden om onderwijsinstellingen te helpen bij de ontwikkeling en implementatie van hun taal- en rekenbeleid. Dit hoofdstuk beschrijft een aantal activiteiten van het Steunpunt.

Daarnaast kan het Steunpunt mbo-instellingen die hieraan behoefte hebben, ook gericht adviseren op beleidsniveau en specifieke vragen beantwoorden.

Servicedocument en bloemlezing

Om mbo-instellingen meer informatie te geven over de implementatieplannen taal en rekenen en hen te inspireren bij de ontwikkeling van hun eigen beleid, publiceert het Steunpunt een servicedocument en een bloemlezing.

Servicedocument

Het servicedocument bevat een samenvatting van deze rapportage en is geschikt om diverse doelgroepen binnen het mbo op een toegankelijke en aantrekkelijke manier te informeren over de analyse.

Bloemlezing

De implementatieplannen bevatten veel goede voorbeelden van effectieve methodes, originele aanpakken en interessante activiteiten. Ter inspiratie van andere mbo-instellingen wil het Steunpunt die goede voorbeelden graag toegankelijk maken. Dat gebeurt in een speciale bloemlezing die het Steunpunt eind 2010 publiceert.

Er zijn ook enkele implementatieplannen die als geheel een goed voorbeeld kunnen zijn voor andere onderwijsinstellingen. Vooral instellingen waar de ontwikkeling van het taal- en rekenbeleid nog in de kinderschoenen staat, kunnen zich hierdoor laten inspireren. Daarom wil het Steunpunt aan enkele instellingen vragen of ze hun plannen in hun totaliteit willen delen.

Kennisdeling

Er zijn verscheidene elementen (waaronder activiteiten) die in meerdere plannen terugkomen. Om te voorkomen dat elke mbo-instelling ieder voor zich 'hetzelfde wiel uitvindt', spant het Steunpunt zich actief in om instellingen met elkaar in contact te brengen en kennisdeling en kennisontwikkeling te stimuleren.

Hoe het Steunpunt dat precies gaat doen, is nog niet duidelijk. Het Steunpunt werkt immers vraaggestuurd, wat betekent dat alleen die zaken gefaciliteerd worden waaraan instellingen behoefte hebben.

Een aantal *mogelijke* vormen wordt hieronder weergegeven:

- * *Conferentie goede en inspirerende aanpakken*
Tijdens een mogelijke 'Conferentie goede en inspirerende aanpakken' presenteren instellingen hun goede implementatieplan en/of ideeën.

* *Bestaande netwerken*

In het onderwijs zijn tal van netwerken actief. Een belangrijk doel van veel van deze netwerken is kennisdeling en -verspreiding. Voor enkele netwerken is in dit verband ook de kennis over de ontwikkeling en implementatie van taal- en rekenbeleid relevant.

Dat is speciaal zo voor twee rekennetwerken. Een van deze rekennetwerken betreft een landelijk netwerk van pioniers op het gebied van de ontwikkeling en uitvoering van rekenbeleid. Het andere rekennetwerk bestaat feitelijk uit drie regionaal georganiseerde subnetwerken van instellingen waar de ontwikkeling en uitvoering van (breed) rekenbeleid nog in een pril stadium verkeert.

Op het gebied van taal zijn er al langer actieve netwerken in het mbo: CINOP, ITTA en SLO beheren en begeleiden elk een netwerk taal. Het Steunpunt stimuleert en faciliteert de samenhang tussen de drie netwerken. Ook organiseert en faciliteert het Steunpunt bijeenkomsten van een 'denktank taal', bestaande uit de netwerkbegeleiders en vanuit elk netwerk één deelnemer vanuit een mbo-instelling.

Het Steunpunt is van plan om binnen deze netwerken elementen van de implementatieplannen taal en rekenen (al dan niet thematisch) aan de orde te stellen.

* *Bestaande instrumenten en beschikbare kennis*

Uit een aantal implementatieplannen blijkt dat sommige instellingen geen gebruik maken van bestaande instrumenten en beschikbare kennis, maar dat ze die zelf opnieuw willen bouwen of ontwikkelen. Voorbeelden daarvan zijn de ontwikkeling van een taal- en rekenvolgsysteem en van een taal- en rekenportfolio. Daarvan zijn er echter al verscheidene op de markt (zie daarvoor het overzicht van leermiddelen op de website van het Steunpunt).

Het is onduidelijk waarom betrekkelijk veel organisaties van plan zijn dergelijke instrumenten zelf (opnieuw) te ontwikkelen. Het Steunpunt wil dan ook nagaan of er op dit punt aanvullende activiteiten nodig zijn.

* *Effectmeting stimuleren*

Opvallend is dat slechts enkele instellingen in hun plan melden dat ze het effect van specifieke activiteiten willen meten. De meeste instellingen verrichten op gezette tijden wel metingen van de taal- en rekenvaardigheden van deelnemers, maar ze koppelen dit niet aan specifieke maatregelen.

Toch is het van belang dat instellingen en docenten zicht krijgen op de effectiviteit van specifieke activiteiten en het Steunpunt wil dat graag stimuleren, bijvoorbeeld door ondersteuning van (landelijk) onderzoek naar effecten van maatregelen op het gebied van taal en rekenen in de instellingen.

Doorlopende leerlijnen vmbo-mbo

Een aantal instellingen geeft in het implementatieplan aan dat ze regionaal willen samenwerken om vorm te geven aan een doorlopende leerlijn taal en rekenen vmbo-mbo. Om hen hierbij te ondersteunen werkt het Steunpunt taal en rekenen mbo samen met zijn equivalent in het voortgezet onderwijs, het Steunpunt taal en rekenen vo. Samen wordt onderzocht hoe onderwijsinstellingen op dit vlak geholpen kunnen worden.

De verantwoording

Instellingen moeten verantwoording afleggen over de voortgang van de uitvoering van de implementatieplannen. De financiële verantwoording gebeurt in de jaarverslaglegging. Instellingen die meer dan € 25.000 per jaar ontvangen, moeten daarnaast een inhoudelijk verslag toevoegen aan het jaarverslag en de jaarrekening.

Het inhoudelijk verslag moet aan een aantal eisen voldoen. Allereerst moet hierin een beschrijving staan van de activiteiten die met de extra middelen uit de Regeling zijn ondernomen. Ook het bereik van deze activiteiten (in aantallen deelnemers en - in het geval van scholing - personeel) moet aan de orde komen.

Een ander verplicht onderdeel van het inhoudelijk verslag is de reflectie op de behaalde resultaten. Daarvoor brengen de instellingen in ieder geval in kaart welke resultaten zijn geboekt en vergelijken die vervolgens met de beoogde effecten die in hun implementatieplannen beschreven staan. De conclusies van deze reflectie kunnen leiden tot bijstelling van het implementatieplan. Als dat het geval is, moet daarvan ook melding worden gemaakt in het inhoudelijk verslag.

Voor het inhoudelijk verslag is een format ontwikkeld, dat als bijlage is opgenomen bij de Regeling intensivering Nederlandse taal en rekenen mbo (zie bijlage 5). Instellingen die vragen hebben over het invullen van het format, kunnen terecht bij het Steunpunt taal en rekenen mbo. Het Steunpunt heeft daarnaast opdracht gegeven voor de doorontwikkeling van het ICO-systeem, om onderwijsinstellingen nog beter te ondersteunen bij het afleggen van verantwoording.

Evaluatie

Met de inhoudelijke verantwoording die onderwijsinstellingen ieder jaar moeten afleggen in hun jaarverslagen, wordt ook wat gedaan. Op grond van artikel 12 van de Regeling intensivering Nederlandse taal en rekenen mbo² heeft het Steunpunt namelijk als taak de inhoudelijke verslagen te analyseren en daarover te rapporteren.

² Staatscourant (9 november 2009), Regeling van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 26 oktober 2009, nr. BVE/161166, houdende regels voor het verstrekken van een aanvullende bekostiging ten behoeve van de intensivering van het taal- en rekenonderwijs in het mbo (Regeling intensivering Nederlandse taal en rekenen mbo). De tekst van 'Artikel 12 Evaluatie' luidt als volgt: "Het Steunpunt betreft de bevindingen over de implementatieplannen en de jaarlijkse inhoudelijke verantwoording van de onderwijsinstellingen in de jaarverslagen bij zijn jaarlijkse voortgangsrapportage."

BRONNEN

- * MBO 2010 (2009), Drieslag Taal, Praktijkboek Taalbeleid Nederlands in het mbo
- * Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (1 juli 2009), Uitvoeringsplan taal en rekenen mbo
- * Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (7 oktober 2009), Voortgang implementatie referentiekader taal en rekenen
- * Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (9 december 2009), Centrale examinering taal en rekenen mbo
- * Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (21 januari 2010), Wetgeving invoering referentiekader taal en rekenen
- * Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (29 januari 2010), Implementatie referentieniveaus taal en rekenen mbo
- * Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (5 maart 2010), Voorstel van wet tot vaststelling van regels over referentieniveaus voor de taal- en rekenvaardigheden van leerlingen (Wet referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen)
- * Staatscourant (9 november 2009), Regeling van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 26 oktober 2009, nr. BVE/161166, houdende regels voor het verstrekken van een aanvullende bekostiging ten behoeve van de intensivering van het taal- en rekenonderwijs in het mbo (Regeling intensivering Nederlandse taal en rekenen mbo)
- * Steunpunt taal en rekenen mbo (9 november 2009), Regeling intensivering Nederlandse taal en rekenen mbo: een samenvatting
- * Steunpunt taal en rekenen mbo (25 november 2009), Hoofdpijnen brief voortgang taal en rekenen 7 oktober 2009
- * Steunpunt taal en rekenen mbo (10 december 2009), Hoofdpijnen brief Centrale examinering taal en rekenen mbo 9 december 2009
- * Steunpunt taal en rekenen mbo (1 februari 2010), Hoofdpijnen brief Implementatie referentieniveaus taal en rekenen mbo 29 januari 2010

BIJLAGE 1 ANALYSEFORMAT

1. Algemeen

Titel

Organisatie

Contactpersoon voor terugkoppeling

Contactgegevens

Wijze van terugkoppeling

Aandachtspunten die door de organisatie zelf zijn aangedragen

Omvang (aantal bladzijden)

Is het implementatieplan opgesteld met behulp van een van de onderstaande formats?

Ja *Nee*

- ICO taal en rekenen
- Handreiking CINOP

Algemene opmerkingen/opvallende zaken.

2. De ontwikkeling van taal- en rekenbeleid

Is de mate van centralisatie en decentralisatie van het beleid duidelijk?

Ja *Nee*

- Centraal beleid
- Decentraal beleid
- Een combinatie van beide

Is duidelijk hoe het plan geëvalueerd dan wel (tussentijds) bijgesteld gaat worden? *Ja Enigszins Nee*

Toelichting

Welke partijen zijn betrokken geweest bij de ontwikkeling van het taal- en rekenbeleid inclusief de keuze voor en planning van de activiteiten? *Ja Nee Onduidelijk*

- CvB
- Management
- Docenten/teams
- Beleids- of stafmedewerker
- Medezeggenschapsraad

Toelichting

Blijkt uit het plan dat de activiteiten aansluiten bij: *Ja Nee Onduidelijk*

- De (analyse van de) beginsituatie van deelnemers
- De (analyse van de) beginsituatie van docenten
- De (analyse van de) leeromgeving
- (De analyse van) het curriculum
- De (analyse van) toetsing/evaluatie

Toelichting

Ja Nee Onduidelijk
Bouwt het plan en de activiteiten op het gebied van taal voort op bestaand beleid?
Bouwt het plan en de activiteiten op het gebied van rekenen voort op bestaand beleid?

Opmerkingen/opmerkelijke zaken m.b.t. de ontwikkeling van het taal- en rekenbeleid.

3. De activiteiten

Zijn er activiteiten met specifieke aandacht voor de volgende groepen deelnemers? *Ja Nee*

- Deelnemers niveau 1
- BBL-deelnemers
- Deelnemers met een beperking

Geef aan welke beperking(en) het betreft.

- Overige deelnemersgroep, namelijk:

Zijn er activiteiten met specifieke aandacht voor de volgende groepen medewerkers?

Ja

Nee

- Taal- en rekendocenten (inclusief taal- en rekencoaches)
- Beroepsvakdocenten
- Instructeurs en/of onderwijsassistenten
- Leidinggevenden
- BPV-begeleiders uit het bedrijfsleven
- Beleids- of stafmedewerkers
- Overige personeelsgroep, namelijk:

Toelichting

Hoeveel activiteiten richten zich op de onderstaande thema's?

- Aanpassingen in de didactiek en pedagogiek van de beroepsopleidingen

- Toetsing van deelnemers

- Extra onderwijstijd

- Nieuwe of aangepaste faciliteiten

- Professionalisering van docenten en overige functionarissen: eigen taal- en rekenvaardigheden

- Professionalisering van docenten en overige functionarissen: didactiek

- Professionalisering van docenten en overige functionarissen: wet- en regelgeving

- Andere activiteiten gericht op intensivering van taal- en rekenonderwijs

Beschrijf kort de activiteiten behorende bij 'Andere activiteiten gericht op intensivering van taal- en rekenonderwijs'.

Hoeveel activiteiten passen in taalbeleid?

Hoeveel activiteiten passen in rekenbeleid?

Hoeveel activiteiten passen zowel in taal- als rekenbeleid?

Wat is het totaal aantal activiteiten?

Zijn in het algemeen de volgende elementen per activiteit beschreven?

Altijd Meestal Soms Nooit

- Resultaten (het beoogde resultaat; objectief meetbaar)
- Betrokkenen (wie is verantwoordelijk en wie voert uit) en/of personele inzet
- Bereik (het bereik in aantallen personen: medewerkers & deelnemers)
- Budget (het budget dat wordt besteed aan personele lasten en overige zaken)
- Tijdspad (begindatum, einddatum en belangrijke tussendata)
- Evaluatie (de wijze waarop de activiteit wordt geëvalueerd)

Opmerkingen/opvallende zaken m.b.t. de activiteiten.

4. Het effect op taal- en rekenvaardigheden van de deelnemers

Is duidelijk hoe de effecten van de activiteiten op de taal- en rekenvaardigheden van de deelnemers worden gemeten? *Ja Enigszins Nee*

Dit gebeurt door *Ja Nee*

- Meting beginsituatie (nulmeting)
- Meting van de voortgang (tussenmeting)
- Meting van de eindresultaten (eindmeting)

Toelichting

Opmerkingen/opvallende zaken m.b.t. de wijze van meting van het effect.

5. Het algemene beeld

Algemene indruk van het implementatieplan.

Reactie op de door de organisatie aangedragen aandachtspunten.

Zitten er elementen in dit plan die mogelijk geschikt zijn voor de bloemlezing? *Ja Nee*

Welke elementen?

BIJLAGE 2 FORMAT VOOR INDIVIDUELE TERUGKOPPELING

[Naam instelling]
[Naam contactpersoon]
[Adres]

of (indien geen contactpersoon is opgegeven)

[Naam instelling]
T.a.v. het bestuur en/of de directie
[Adres]

Betreft: terugkoppeling betreffende uw implementatieplan taal en rekenen
Datum: [..-..-2010]

Geachte [naam contactpersoon], of geacht bestuur, geachte directie,

Van DUO ontvingen wij uw implementatieplan taal en rekenen. Zoals wij u hebben bericht via onze e-mail van 1 februari 2010 heeft het Steunpunt taal en rekenen mbo van het ministerie van OCW de opdracht gekregen om de ontvangen implementatieplannen te analyseren en te zorgen voor een terugkoppeling aan de individuele mbo-instellingen. Bij de analyse gaat het om het landelijke beeld, niet zozeer om de individuele instellingen. Dit landelijke beeld wordt opgenomen in een totaalrapportage over de implementatieplannen die na de zomer van 2010 aan de staatssecretaris van OCW wordt aangeboden.

Algemene indruk

Een korte, algemene indruk van de plannen nemen wij hier alvast op. In totaal hebben 65 instellingen een implementatieplan taal en rekenen ingediend. De gemiddelde omvang daarvan bedraagt 37 bladzijden inclusief bijlagen. Er zijn echter grote uitschieters naar boven en naar beneden.

De plannen zijn ook op andere punten heel verschillend. Dit heeft te maken met verschillende factoren. Zo hebben kleinere instellingen vaak een centrale aanpak van de intensivering van taal en rekenen, terwijl we bij de grote instellingen vaak een aanpak zien die centrale kaders combineert met keuzes voor activiteiten die geheel of deels decentraal worden gemaakt.

De ontwikkelingsfase waarin de instelling verkeert met betrekking tot taal- en rekenbeleid varieert ook sterk. Er zijn instellingen die al jarenlang een actief taalbeleid voeren (voor rekenen is dit veel minder het geval) met tal van activiteiten en hun uitgangssituatie goed in beeld hebben. Het implementatieplan borduurt daar dan op voort. Er zijn echter ook instellingen waar nog geen expliciet taal- en rekenbeleid aanwezig is. In deze instellingen benut men de tijd tot het komende schooljaar vaak om beleid te ontwikkelen en activiteiten voor te bereiden.

De plannen zijn in de regel met zorg opgesteld en kennen veel (gemiddeld 46) zinvolle activiteiten. De inrichting van een taal- en reken centrum is populair, evenals de aanstelling en toerusting van taal- en rekendocenten en -coaches en een nulmeting van de taal- en rekenvaardigheden. De meeste plannen gaan uit van de 'drieslag' gedachte en bevatten dus activiteiten die gericht zijn op integratie van taal en rekenen in het vakonderwijs, maar ook lessen taal en rekenen en een remediërend aanbod. Opvallend is dat slechts enkele plannen differentiëren in de aanpak voor taal en de aanpak voor rekenen. Meer algemene gegevens over de plannen kunt u vinden in de bijlage die een grafisch overzicht geeft van de analyse van de plannen.

Terugkoppeling naar de instellingen

Wat de terugkoppeling aan de individuele instellingen betreft is het niet de bedoeling een inhoudelijk oordeel over de kwaliteit van de instellingsplannen te geven. De inhoud van de terugkoppeling richt zich op de vergelijking van het implementatieplan van uw instelling met het landelijk beeld en - indien van toepassing - op specifieke punten waarop u terugkoppeling heeft gevraagd in reactie op onze e-mail van 1 februari 2010.

Om een vergelijking met het landelijke beeld te kunnen maken hebben wij alle plannen geanalyseerd op een aantal kwantitatieve en inhoudelijke aspecten. In deze terugkoppeling naar aanleiding van uw plan treft u doorgaans eerst het landelijke beeld aan en dan een vergelijking met uw plan. Hierbij past een kanttekening. Aangezien de plannen qua opzet en inhoud behoorlijk van elkaar verschillen (net als de instellingen), is iedere vergelijking voor een deel 'appels met peren vergelijken'. Indien uw plan op een bepaald aspect afwijkt van andere plannen, dan hoeft dit zeker niet te betekenen dat u iets niet goed heeft gedaan. Hier kan namelijk een goede reden voor zijn, die past bij uw situatie.

Wij hopen dat de vergelijking u inzicht geeft in hoe uw implementatieplan zich verhoudt tot de andere plannen. Ter inspiratie publiceren wij nog een bloemlezing uit de implementatieplannen, die net als de totaalrapportage na de zomer van 2010 zal verschijnen.

De ontwikkeling van taal- en rekenbeleid

Wij hebben geanalyseerd of er sprake is van centraal taal- en rekenbeleid, decentraal beleid of een combinatie. Soms waren de plannen op dit punt lastig te interpreteren. Als er decentraal keuzes kunnen worden gemaakt voor activiteiten, methodes, professionalisering enzovoorts, dan hebben wij dit gescoord als decentraal beleid. Als er alleen een centraal plan is en centraal keuzes worden gemaakt voor activiteiten, leermiddelen, professionalisering enzovoorts, dan hebben wij dit aangemerkt als centraal beleid.

In 23 instellingen is er sprake van centraal taal- en rekenbeleid.

In 1 instelling is er sprake van decentraal taal- en rekenbeleid.

In 39 instellingen is er sprake van een combinatie van centraal en decentraal taal- en rekenbeleid.

Bij 2 instellingen was het voor ons uit het plan niet duidelijk wat de mate van centralisatie en decentralisatie van het plan is.

Bij uw plan is er volgens ons sprake van [centraal beleid/decentraal beleid/een combinatie van centraal en decentraal beleid]. Of [Dit was ook het geval bij uw plan].

Uit de meeste plannen bleek welke partijen in de instelling betrokken zijn geweest bij de ontwikkeling van het taal- en rekenbeleid. Al werd dit niet altijd expliciet vermeld. Soms was het een kwestie van de informatie tussen de regels door lezen. In de volgende tabel is een overzicht weergegeven van de betrokkenheid van de verschillende doelgroepen.

	Ja	Nee	Onduidelijk
CvB	36	4	25
Management	40	0	25
Docenten/teams	47	0	18
Beleids- of stafmedewerker	40	2	23
Medezeggenschapsraad	24	11	30

Van de 65 plannen blijkt uit 35 plannen duidelijk dat wordt voortgebouwd op eerder taalbeleid. Bij 14 plannen wordt duidelijk voortgebouwd op eerder rekenbeleid.

Uit uw plan blijkt volgens ons dat [wel wordt voortgebouwd op eerder taal- en rekenbeleid / wel wordt voortgebouwd op eerder taalbeleid maar niet op eerder rekenbeleid / niet wordt voortgebouwd op eerder taalbeleid maar wel op eerder rekenbeleid / niet wordt voortgebouwd op eerder taal- en rekenbeleid]. Of [In uw plan vonden wij niet duidelijk of er wordt voortgebouwd op eerder taal- of rekenbeleid].

Landelijk valt op dat veel instellingen zich realiseren dat het erg belangrijk is dat er een goed draagvlak ontstaat voor het implementatieplan. Zij hebben daar bij de ontwikkeling van het plan rekening mee gehouden. In de regel is dit gebeurd door docenten en/of teams nadrukkelijk te betrekken bij de ontwikkeling van het plan en het ontwerp van de activiteiten. Minder vaak blijkt uit de plannen dat de Medezeggenschapsraad een actieve rol heeft gespeeld. In meer dan de helft van de plannen wordt voortgebouwd op eerder taalbeleid. Van eerder rekenbeleid is slechts sprake in ruim 20% van de plannen.

De activiteiten

Gemiddeld zijn er 46 activiteiten opgenomen in de plannen, waarvan er 16 passen in taalbeleid, 11 in rekenbeleid en 19 in taal- en rekenbeleid. In uw plan passen [x] activiteiten in taalbeleid, [x] in rekenbeleid en [x] in taal- en rekenbeleid.

In onderstaande tabel is opgenomen hoeveel activiteiten zich gemiddeld richten op welke thema's en daarnaast is opgenomen hoe dat is in uw plan.

Thema	Gemiddelde hoeveelheid activiteiten	Hoeveelheid activiteiten in uw plan
Aanpassingen in de didactiek en pedagogiek van de beroepsopleidingen	10	[x]
Toetsing van deelnemers	10	[x]
Extra onderwijstijd	5	[x]
Nieuwe of aangepaste faciliteiten	7	[x]
Professionalisering	10	[x]
Andere activiteiten	8	[x]

Vijfendertig van de 64 plannen kennen activiteiten met specifieke aandacht voor bepaalde groepen deelnemers. Dit was bij 8 plannen voor deelnemers van niveau 1, bij 18 plannen voor BBL-deelnemers en bij 23 plannen voor deelnemers met een beperking (meestal dyslexie en dyscalculie). In uw plan zijn er [ook/geen] activiteiten die specifiek aandacht besteden aan bepaalde groepen deelnemers, namelijk [invullen].

Achternvijftig van de 65 plannen kennen activiteiten met specifieke aandacht voor bepaalde groepen medewerkers. Dit was bij 57 plannen voor taal- en rekendocenten (inclusief taal- en rekencoaches), bij 54 plannen voor beroepsvakdocenten, bij 11 plannen voor instructeurs en/of onderwijsassistenten, bij 18 plannen voor leidinggevendenden, bij 8 plannen voor BPV-begeleiders uit het bedrijfsleven en bij 9 plannen voor beleids- of stafmedewerkers. In uw plan zijn er ook activiteiten die specifiek aandacht besteden aan bepaalde groepen medewerkers, namelijk [invullen].

Landelijk valt op dat de meeste activiteiten zich richten op aanpassingen in de didactiek en de pedagogiek, op toetsing en op professionalisering van docenten en overige functionarissen. Bij de toetsing gaat het om allerlei soorten toetsen en examens, die op verschillende momenten worden afgenomen. De professionalisering richt zich vooral op taal- en rekendocenten maar ook op andere docenten.

Daarbij is meestal de verbetering van de didactiek aan de orde maar ook wel het verbeteren van de eigen taal- en rekenvaardigheden van docenten en soms van alle personeel. Qua nieuwe of aangepaste faciliteiten wordt doorgaans een taal- en rekencentrum ingericht en bemand. Indien 'andere activiteiten' zijn opgegeven betreft dit vaak de aansluiting in de onderwijskolom, de ontwikkeling en coördinatie van de taal- en rekenactiviteiten en communicatie over het beleid en de activiteiten.

Opvallend is dat er relatief weinig activiteiten zijn die zich expliciet richten op deelnemers van niveau 1, BBL-deelnemers en BPV-begeleiders uit het bedrijfsleven. Ondanks dat de meeste plannen wel aangeven dat het voor niveau 1 deelnemers en BBL-ers moeilijker is om de taal- en rekendoelen te halen.

De meting van effecten

Het effect van de activiteiten op de taal- en rekenvaardigheden van de deelnemers wordt in de meeste gevallen gemeten door:

- meting van de beginsituatie (nulmeting);
- meting van de voortgang (tussenmeting);
- meting van de eindresultaten (eindmeting).

[Dit is ook in uw plan het geval / In uw plan troffen wij alleen meting van [...] aan / In uw plan vonden wij niet duidelijk hoe het effect van de activiteiten op de taal- en rekenvaardigheden wordt gemeten].

Landelijk valt op dat de meting van de vaardigheden soms wordt aangevuld met andere metingen, zoals meting van de tevredenheid over bepaalde activiteiten of het taal- en rekeraanbod bij deelnemers en/of bij docenten, of evaluatie door de betrokkenen. Slechts enkele plannen melden dat de instelling een poging gaat doen om vast te stellen welke activiteiten de grootste bijdrage leveren aan de verhoging van de taal- en rekenvaardigheden.

Rapportage naar aanleiding van uw plan

Graag koppelen wij nog terug naar u wat de algemene indruk is die wij van uw plan hebben [op maat passage].

Alleen indien van toepassing, deze passage opnemen

In reactie op onze e-mail van 1 februari 2010, heeft u aangegeven graag een terugkoppeling te willen op [het volgende punt/ de volgende punten]: “[de vraag]”. Onze reactie hierop is: [reactie].

Alleen indien van toepassing, deze passage opnemen

U heeft in reactie op onze e-mail van 1 februari 2010, aangegeven graag een mondelinge reactie op uw plan te willen ontvangen (telefonisch of door middel van een gesprek). Wij hebben er voor gekozen om voor de zomer naar iedereen d.m.v. een brief per e-mail een terugkoppeling te geven. Indien u in aanvulling op deze brief nog steeds graag een mondelinge reactie of toelichting wilt ontvangen, dan verzoeken wij u vriendelijk hiervoor een afspraak te maken via Lia Wildeman van ons secretariaat:

E-mail l.wildeman@mbo2010.nl of T: (0318) 648 559 / (0318) 648 565, zodat wij ons zorgvuldig kunnen voorbereiden op het contact met u.

Wij wensen u veel succes toe bij de verdere intensivering van uw taal- en rekenactiviteiten.

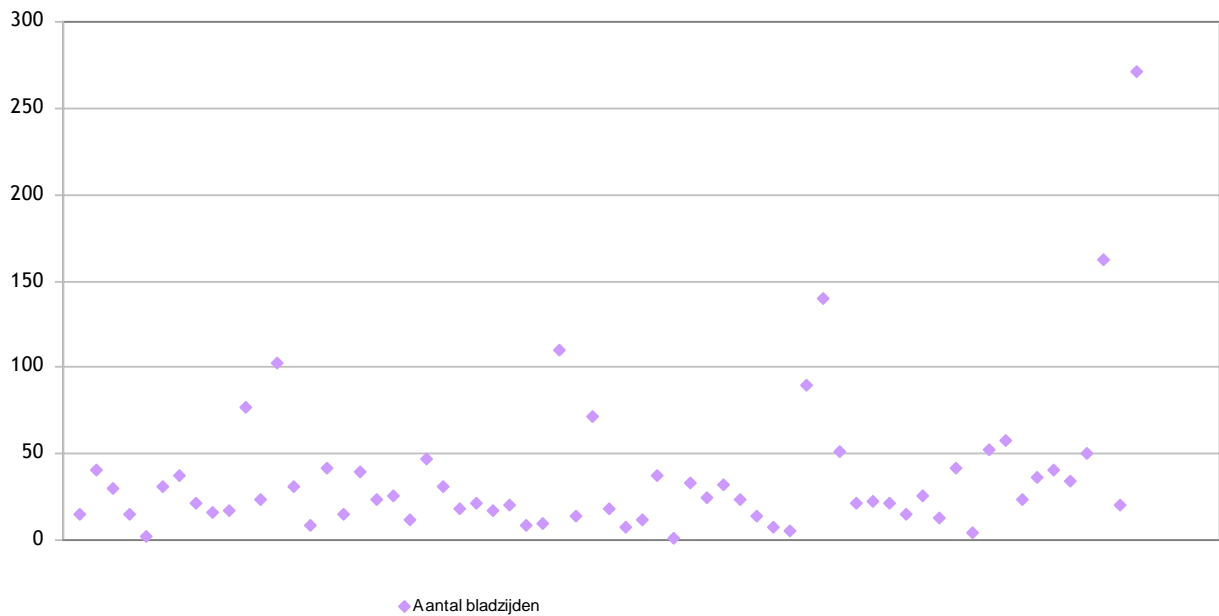
Met vriendelijke groet,

[naam]
Beleidsadviseur

BIJLAGE 3 ALGEMENE RESULTATEN

Algemeen

	Totaal	Gemiddeld
Aantal organisaties	65	n.v.t.
Aantal bladzijden	2402	37



Figuur 1

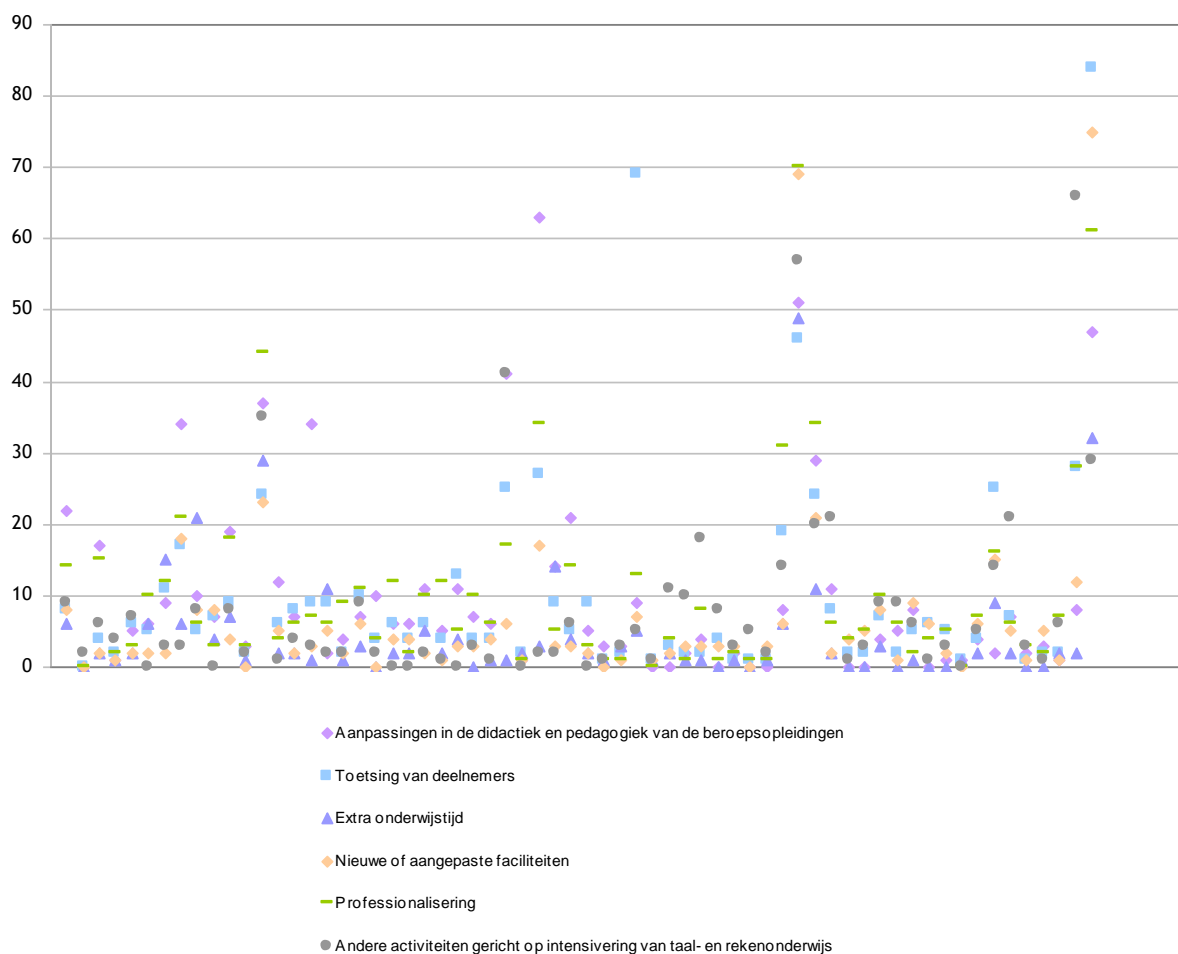
	Ja	Nee
Is het implementatieplan opgesteld met behulp van een van de onderstaande formats?	45	20
Geef aan welk format is gebruikt:	Ja	Nee
ICO taal en rekenen	14	31
Handreiking Cinop	32	13

De ontwikkeling van taal- en rekenbeleid

	Ja	Nee	
Is de mate van centralisatie en decentralisatie van het beleid duidelijk?	62	3	
Is het beleid centraal, decentraal of een combinatie:	Ja	Nee	
Centraal beleid	23	39	
Decentraal beleid	1	61	
Een combinatie van beide	39	23	
	Ja	Enigszins	Nee
Is duidelijk hoe het plan geëvalueerd dan wel (tussentijds) bijgesteld gaat worden?	28	32	5
Welke partijen zijn betrokken geweest bij de ontwikkeling van het taal- en rekenbeleid inclusief de keuze voor en planning van de activiteiten?	Ja	Nee	Onduidelijk
CvB	36	4	25
Management	40	0	25
Docenten/teams	47	0	18
Beleids- of stafmedewerker	40	2	23
Medezeggenschapsraad	24	11	30
Blijkt uit het plan dat de activiteiten aansluiten bij:	Ja	Nee	Onduidelijk
De (analyse van de) beginsituatie van deelnemers	28	16	21
De (analyse van de) beginsituatie van docenten	24	20	21
De (analyse van de) leeromgeving	32	15	18
(De analyse van) het curriculum	31	14	20
De (analyse van) toetsing/evaluatie	32	15	18
	Ja	Nee	Onduidelijk
Bouwt het plan en de activiteiten op het gebied van taal voort op bestaand beleid?	35	21	9
Bouwt het plan en de activiteiten op het gebied van rekenen voort op bestaand beleid?	14	42	9

De activiteiten

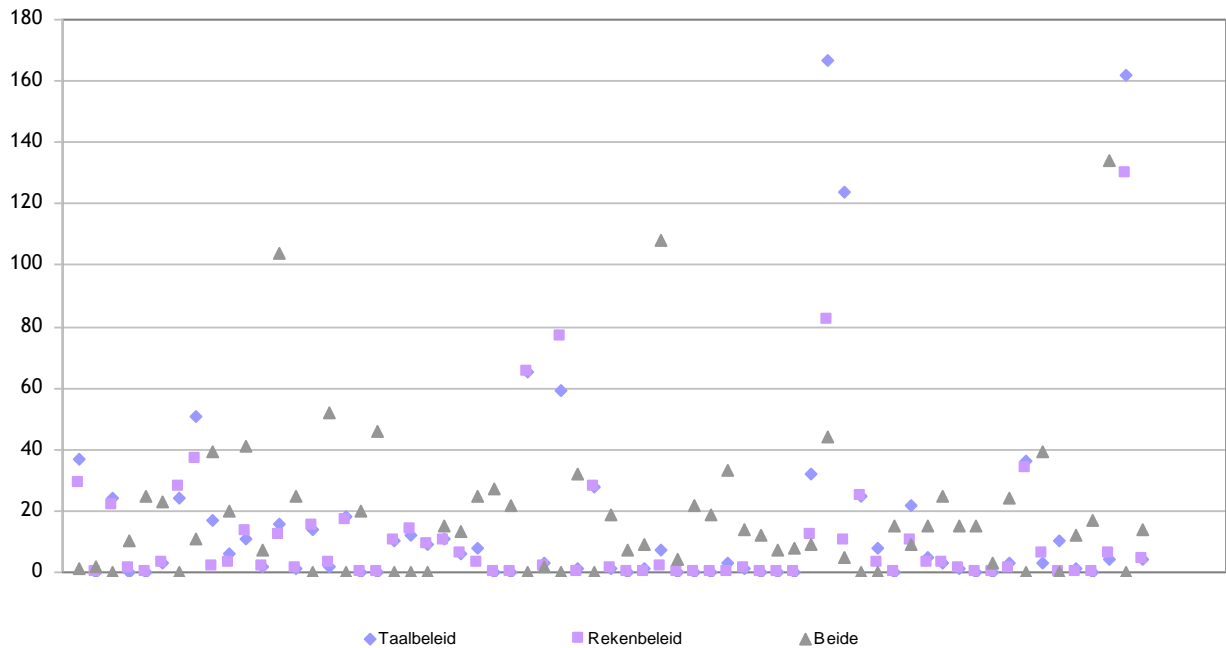
	Ja	Nee
Zijn er activiteiten met specifieke aandacht voor de volgende groepen deelnemers?	35	30
Op welke groepen deelnemers richten de activiteiten zich?	Ja	Nee
Deelnemers niveau 1	8	27
BBL-deelnemers	18	17
Deelnemers met een beperking	23	12
Zijn er activiteiten met specifieke aandacht voor de volgende groepen medewerkers?	Ja	Nee
	58	7
Op welke groepen medewerkers richten de activiteiten zich?	Ja	Nee
Taal- en rekendocenten (inclusief taal en rekencoaches)	57	1
Beroepsvakdocenten	54	4
Instructeurs en/of onderwijsassistenten	11	47
Leidinggevendenden	18	40
BPV-begeleiders uit het bedrijfsleven	8	50
Beleids- of stafmedewerkers	9	49
Hoeveel activiteiten richten zich op de onderstaande thema's?	Totaal	Gemiddeld
Aanpassingen in de didactiek en pedagogiek van de beroepsopleidingen	662	10
Toetsing van deelnemers	633	10
Extra onderwijstijd	308	5
Nieuwe of aangepaste faciliteiten	437	7
Professionalisering van docenten en overige functionarissen: eigen taal- en rekenvaardigheden	87	1
Professionalisering van docenten en overige functionarissen: didactiek	536	8
Professionalisering van docenten en overige functionarissen: wet- en regelgeving	58	1
Andere activiteiten gericht op intensivering van taal- en rekenonderwijs	524	8



Figuur 2

Zijn in het algemeen de volgende elementen per activiteit beschreven?	Altijd	Meestal	Soms	Nooit
Resultaten (het beoogde resultaat; objectief meetbaar)	41	12	5	7
Betrokkenen (wie is verantwoordelijk en wie voert uit en/of personele inzet)	34	12	11	8
Bereik (het bereik in aantallen personen: medewerkers & leerlingen)	22	21	10	12
Budget (het budget dat wordt besteed aan personele lasten en overige zaken)	22	10	4	29
Tijdpad (begindatum, einddatum en belangrijke tussendata)	27	16	9	13
Evaluatie (de wijze waarop de activiteit wordt geëvalueerd)	11	8	10	36

	Totaal	Gemiddeld
Hoeveel activiteiten passen in taalbeleid?	1061	16
Hoeveel activiteiten passen in rekenbeleid?	746	11
Hoeveel activiteiten passen zowel in taal- als rekenbeleid?	1219	19



Figuur 3

Het effect op taal- en rekenvaardigheden van de deelnemers

	Ja	Enigszins	Nee
Is duidelijk hoe de effecten van de activiteiten op de taal- en rekenvaardigheden van de deelnemers worden gemeten?	43	16	6
Dit gebeurt door:	Ja	Nee	
Meting beginsituatie (nulmeting)	58	1	
Meting van de voortgang (tussenmeting)	56	3	
Meting van de eindresultaten (eindmeting)	53	6	

Het algemene beeld

	Ja	Nee
Zitten er elementen in dit plan die mogelijk geschikt zijn voor de bloemlezing?	44	21

BIJLAGE 4 OVERZICHT VAN DE INSTELLINGEN

Albeda College	Nova College
Alfa-college	Regio College
Amarantis	ROC A12
AOC de Groene Welle	ROC Aventus
AOC Friesland	ROC de Leijgraaf
AOC Oost	ROC Eindhoven
AOC Terra	ROC Flevoland
Arcus College	ROC Friese poort
Berechja College	ROC Horizon College
Cibap vakschool voor verbeelding	ROC ID College
Citaverde College	ROC Kop van Noord-Holland
Clusius College	ROC Leiden
Da Vinci College	ROC Menso Alting
Deltion College	ROC Midden Nederland
Drenthe College	ROC Mondriaan
Edudelta Onderwijsgroep	ROC Rijn IJssel
Friesland College	ROC Rivor
Gilde Opleidingen	ROC ter AA
Graafschap College	ROC Tilburg
Grafisch Lyceum Rotterdam	ROC van Amsterdam
Grafisch lyceum Utrecht	ROC van Nijmegen
Groenhorst College	ROC van Twente
Helicon	ROC West Brabant
HMC Vakschool	ROC Westerschelde
Hoornbeeck College	ROC Zeeland
Koning Willem I College	Scholengemeenschap De Rooi Pannen
Landstede	Sint Lucas - de Eindhovense school
Leeuwenborgh Opleidingen	SOMA College
Lentiz onderwijsgroep	STC-Group
MBO4Nederland	SVO
Mediacollege Amsterdam	Wellantcollege
Nimeto	Zadkine
Noorderpoort	

BIJLAGE 5 FORMAT VOOR HET INHOUDELIJK VERSLAG

Onderdeel 1: ondernomen activiteiten, bestede middelen en bereikte deelnemers en personeelsleden

Activiteit(en)	Betreft Nederlandse taal (T) en/of rekenen (R)	Hieraan besteedde middelen in euro's	Aantal bereikt deelnemers	Aantal bereikte personeelsleden
A. Aanpassingen in de didactiek en pedagogiek van de beroepsopleidingen				
1				
2				
3				
B. Toetsing van deelnemers				
1				n.v.t.
2				n.v.t.
3				n.v.t.
C. Extra onderwijstijd				
1				n.v.t.
2				n.v.t.
3				n.v.t.
D. Nieuwe of aangepaste faciliteiten				
1				n.v.t.
2				n.v.t.
3				n.v.t.
E. Professionalisering van docenten en overige functionarissen				
E1. Professionalisering van docenten				
1			n.v.t.	
2			n.v.t.	
3			n.v.t.	
E2. Professionalisering van overige functionarissen				
1			n.v.t.	
2			n.v.t.	
3			n.v.t.	
F. Andere activiteiten die gericht zijn op intensivering van taal- en rekenonderwijs				
1				
2				
3				

Onderdeel 2: reflectie op behaalde resultaten

De onderwijsinstelling geeft een reflectie op de resultaten die met de onderwijsinspanningen genoemd in het schema van onderdeel 1 zijn bereikt. De reflectie bevat ten minste:

- * Een beeld van de behaalde resultaten, mede in relatie tot het implementatieplan bedoeld in artikel 8.
- * Een reflectie op de behaalde resultaten in relatie tot de beoogde effecten op taal- en rekenprestaties van deelnemers-conclusies op basis van deze reflectie met betrekking tot eventuele bijstelling van het implementatieplan van april 2010.